

TAZMİNAT HAKKI VE HEKİM RAPORU ZORUNLULUĞU,

YETKİSİZ, DİPLOMASIZ PEDAGOGLAR ELİYLE ÇOCUKLARIN MADDİ VE MANEVİ MAĞDURİYETİ

2006-2026: Yirmi Yıllık Hukuksuzluğun Maddi ve Manevi Boyutları Üzerine Bir Çağrı

(Çocuk Koruma Türkiye'nin 27 Mart 2026 tarihli "Çağrı ve Çığlık" başlıklı açık çağrısı temel alınarak hazırlanmıştır)

SHU Nihat Tarimeri ¹

Giriş: Bir Çağrının ve Çığlığın Ardından

27 Mart 2026 tarihinde, Çocuk Koruma Türkiye tarafından "ÇAĞRI VE ÇIĞLIK" başlığıyla kamuoyuna sunulan çağrı metni, Türkiye'de çocuk adalet sisteminin içine düştüğü vahim durumu gözler önüne sermiştir. 2005 yılından bu yana 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ile oluşturulmaya çalışılan çocuk koruma sisteminin, nasıl olup da ceza adaleti sisteminin gölgesinde kalarak işlevsizleştirildiğini; suça sürüklenen çocuk kavramının nasıl bir damgalama/lekeleme aracına dönüştüğünü; sosyal hizmetlerin nasıl dışlandığını; ve en önemlisi, 2006 tarihli Uygulama Yönetmeliği'nin 20/4. fıkrası ile kanunda olmayan hekim raporu zorunluluğunun nasıl getirildiğini ve bu düzenlemenin yüzbinlerce çocuğun geleceğini nasıl kararttığını belge ve açıklamalar ortaya koymuştur.

Bu çağrı, yalnızca bir yönetmeliğin iptali talebinden ibaret değildir; aynı zamanda **20 yıllık bir hukuksuzluğun, sistematik bir mağduriyetin, liyakatsizliğin ve adaletsizliğin vicdani bir muhasebesidir**. TBMM Suça Sürüklenen Çocuklar Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarını sürdürdüğü şu günlerde, bu çağrının ruhunu yansıtan, hekim raporu zorunluluğu ve diplomasız pedagoglar eliyle çocuklara reva görülen muamelenin maddi ve manevi boyutlarını derinlemesine ele alan bir makale hazırlama zorunluluğu doğmuştur.

1 Zürih Gençlik Savcılığı (Eski) Sosyal Çalışmacı/Sosyal Hizmet Uzmanı
Çocuk Koruma Türkiye Grubu Koordinatörü

Bu metin, işte o çağrının devamı, detaylandırılması ve hukuki, insani, vicdani boyutlarıyla yeniden inşasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇAĞRININ ÖZÜ: 20 YILLIK AÇIKLAMALAR VE DIŞLANAN SOSYAL HİZMETLER

1.1. Dört Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin Ortak Açıklamaları

Çağrı metninde dikkatle vurgulandığı gibi, Adalet Bakanlığı tarafından 2009, 2015, 2019 ve son olarak 2025 yılında açıklanan Yargı Reform Stratejisi Belgeleri, aslında çocuk adalet sistemindeki yapısal sorunların **20 yıldır çözülemediğinin, hatta derinleştiğini vurgulayan** belgedir. Çağrıda bu belgeler üzerinden yapılan analiz, şu çarpıcı tespitleri ortaya koymaktadır:

- **2009 Belgesi:** "Suça sürüklenen çocuk" ifadesi yalnızca bir kez, "korunma ihtiyacı olan çocuk" ise hiç yer almamıştır. Sosyal inceleme raporuna dair tek bir bilgi yoktur. Bu belgede **sosyal hizmetlerin yok sayılması** ilk kez belgelenmiştir.
- **2015 Belgesi:** Çocuklara yönelik vurgu artmış, "suça sürüklenen çocuk" 10 kez, "sosyal inceleme" 3 kez geçmesine rağmen, **sosyal inceleme raporunun zorunluluğuna** dair bir hedef konulmamış, aksine işlevsizleştirilmesine devam edilmiştir.
- **2019 Belgesi:** İlk kez "15 yaşından küçük çocuklar için lekelenme/damgalama" varlığı açıkça vurgulanmaktadır. 2017 yılında 12-15 yaş aralığında **39.957 çocuğun** "suça sürüklenen" etiketiyle yargılandığı resmen kabul edilmiştir. Ancak sosyal inceleme raporuna dair hiçbir hedef yer almamıştır.
- **2025 Belgesi:** 20 yıl sonra, "suça sürüklenen çocuklar hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi zorunlu hâle getirilecektir" (s.66) ifadesiyle önemli bir açıklamadır. Şimdiye kadar böyle bir zorunluluk yoktu ve çocuklar bu nedenle korumasız, savunmasız bırakıldı.

Çağrının en önemli tespitlerinden biri de, bu dört belge boyunca "**korunma ihtiyacı olan çocuk**" kavramının neredeyse tamamen yok sayılması, "suça sürüklenen çocuk" kavramının ise ceza adalet sistemi içinde adeta bir mahkûmiyet öncesi suçlu etiketi olarak kullanılmasıdır.

1.2. "Suça Sürüklenen Çocuk" Garabeti ve Masumiyet Karinesinin İhlali

Çağrı, "suça sürüklenen çocuk" tanımının doğrudan **masumiyet karinesini (Anayasa m. 38)** ihlal ettiğini açıkça ifade etmektedir. Çocuk hakkında henüz bir mahkûmiyet kararı yokken, soruşturma aşamasından itibaren "suça sürüklenen" olarak etiketlenmesi, "**önce suçlu, sonra yargılama**" anlayışının bir yansımasıdır.

Çağrıda bu durum, "Çocuk henüz yargılanmadan, hakkında verilen bir tedbir veya tutuklama kararıyla adeta 'suçlu' olarak etiketlenmekte; bu durum, masumiyet karinesini işlevsiz kılarak 'önce hapsed, sonra yargıla' anlayışının bir yansıması haline gelmektedir" sözleriyle özetlenmiştir.

1.3. Sosyal Hizmetlerin Dışlanması: İki Yönetmelik, Bir Paradoks

Çağrı, ÇKK kapsamında **iki ayrı yönetmelik** olduğuna dikkat çekmektedir:

- "**Çocuk Koruma Kanununun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**" (24.12.2006) – Adalet Bakanı tarafından yürütülür.
- "**Çocuk Koruma Kanuna Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik**" – Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı ile Adalet Bakanı birlikte yürütür.

Bu iki yönetmeliğin varlığı, çocuk koruma sisteminin **kurumsal bir çoğulculuk ve görev karmaşası** içinde olduğunu göstermektedir. Dahası, sosyal inceleme raporunun (SİR) düzenlenmesi yetkisinin, **sosyal hizmet eğitimi almamış** psikolog, psikolojik danışman, sosyolog, çocuk gelişimci gibi farklı disiplinlerden kişilere "sosyal çalışma görevlisi" adı altında verilmesi, **sosyal hizmet mesleğinin dışlanması** en somut göstergesidir. Çağrıda bu durum, "Hukuk eli ile mümkün olan bu vahim durum aynı zamanda sosyal hizmetlerin dışlanmasına yardım etmenin önemli örneklerindedir" ifadesi olarak yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETMELİKLE GELEN HUKUKSUZLUK: HEKİM RAPORU ZORUNLULUĞU

2.1. "Kanunda Unutulan" Rapor: Yönetmeliğin 20/4. Fıkrası

Çağrı metninde, Türkiye Adalet Akademisi'nin 2022 yılında yayımladığı "Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları" kitabındaki şu cümle büyük bir önemle vurgulanmaktadır:

"Çocuk Koruma Kanununda bu rapora dair düzenleme yoktur. Kanun'da unutulan bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir."

Bu cümle, 2006 yılından bu yana uygulanan Yönetmeliğin 20/4. fıkrasının hukuki dayanaktan yoksun olduğunu **resmen tespit edip ve açıklamaktadır**. Yönetmeliğin 20/4. fıkrası, 12-15 yaş grubundaki çocuklar hakkında, "işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını

yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği" hususunda **adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk halinde uzman hekimden görüş alınmasını zorunlu kılmaktadır.**

Bu düzenleme:

- **Anayasa'nın 124. maddesine** (yönetmeliklerin kanuna aykırı olamayacağı) aykırıdır.
- **Anayasa'nın 137. maddesine** (kanunsuz emir) aykırı olup, hekimleri kanuni dayanağı olmayan bir raporu düzenlemeye zorlamaktadır.
- **Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesini** (belirlilik, öngörülebilirlik) ihlal etmektedir.
- **Pekin Kuralları'nın 16. maddesine** aykırıdır (sosyal araştırma zorunluluğu).

2.2. Sosyal Teşhisin Tıbbi Teşhise Kurban Edilmesi

Çağrı, bu düzenlemenin **sosyal teşhisi tıbbi teşhise kurban ettiğini** açıkça ortaya koymaktadır. Oysa Pekin Kuralları'nın 16. maddesi, ceza sorumluluğuna ilişkin karar verilmeden önce çocuğun **sosyal çevresi, aile ortamı, eğitim durumu, gelişim özellikleri** hakkında sosyal bir araştırma yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Tıbbi bir rapor, ancak bu sosyal teşhisin tamamlayıcısı olabilir; asla onun yerine geçemez.

Çağrıda bu durum, "Akıl hastalığı ile ilgili TCK.Md.32'de yer alan söz konusu yeteneğin TCK.31 maddesine taşınması" ve "Çocukların yetişkinler gibi cezalandırılması sağlanabilmiştir" sözleriyle eleştirilmekte, **çocukların "farik ve mümeyyiz" gibi akıl hastalığına dayalı bir yetenekle değerlendirilmesinin** çağdışı bir anlayış olduğu vurgulanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YETKİSİZLERİN YETKİSİ: DİPLOMASIZ PEDAGOGLAR

3.1. Pedagoji Lisans Eğitiminin Kaldırılması ve "Pedagog" Unvanının Sahteliği

Çağrı metninde, 1982 yılında YÖK tarafından **lisans düzeyinde pedagoji eğitiminin kaldırıldığı** hatırlatılmakta ve bu bilimsel gerçeğe rağmen, 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "adli destek görevlisi" tanımına "pedagog" unvanının dahil edilmesi **bir adalet skandalı** olarak nitelendirilmektedir.

Pedagoji lisans programı bulunmadığına göre, "pedagog" unvanıyla görev yapan kişiler:

- Bu alanda herhangi bir lisans diplomasına sahip değildir,
- Sosyal inceleme raporu düzenleme, adli görüşme yapma, çocuğun geleceğini doğrudan etkileyen raporlar hazırlama yetkisini kullanmaktadır.

Çağrıda bu durum, "Diploması olmayan 'korsan' veya çakma bir unvan ve görev ile bir adalet skandalı aynı zamanda çocukların korunmasını engelleyebilmektedir" ifadesiyle eleştirilmektedir.

3.2. Liyakat ve Eşitlik İlkelerinin İhlali

Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen **hukuk devleti ilkesi**, kamu görevine atanmada liyakat sistemini gerektirir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da, memurların görevlerini layıkıyla yapabilmeleri için gerekli niteliklere sahip olmalarını şart koşar. Oysa, mesleki yeterliliği bulunmayan kişilerin "pedagog" unvanıyla görevlendirilmesi, **liyakat ilkesini ayaklar altına almaktadır.**

Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesi de ihlal edilmektedir. Aynı işi yapan, aynı yetkileri kullanan kişiler arasında, eğitim düzeyi ve mesleki yeterlilik açısından ciddi farklar bulunmaktadır. Sosyal hizmet lisans eğitimi almış bir sosyal çalışmacı ile pedagoji lisans eğitimi olmayan bir kişi, aynı raporu düzenlemekte, aynı yetkileri kullanmaktadır. Bu, eşitlik ilkesinin açık ihlalidir.

3.3. Yetkisiz İşlemlerin Hukuki Sonuçları

Yetkisiz kişiler tarafından tesis edilen işlemler, hukuken **yok hükmündedir** veya iptal edilebilir niteliktedir. Bir çocuk hakkında düzenlenen sosyal inceleme raporu, pedagoji lisans eğitimi olmayan bir kişi tarafından hazırlanmışsa, bu raporun hukuki geçerliliği tartışmalıdır. Oysa bu raporlar, çocukların özgürlüklerinin kısıtlanmasında, ağır cezalara mahkûm edilmelerinde doğrudan belirleyici olmaktadır.

Çağrıda bu durum, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi** (adil yargılanma hakkı) bağlamında değerlendirilmekte ve "usulüne uygun olmayan, mesleki yetkinlikten yoksun işlemler nedeniyle çocukların mağduriyetine yol açmakta" olduğu vurgulanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MAĞDURİYETİN MADDİ VE MANEVİ BOYUTLARI

4.1. Maddi Zararlar

Hekim raporu zorunluluğu ve yetkisiz pedagogların işlemleri nedeniyle mağdur olan çocukların uğradığı maddi zararlar saymakla bitmez:

a) Özgürlükten Yoksun Bırakılma: Çocuklar, hukuksuz yönetmelik hükmüne dayalı raporlarla tutuklanmakta, cezaevlerine gönderilmekte, özgürlüklerinden mahrum bırakılmaktadır. Tutukluluk süreleri, bazen aylarca, bazen yıllarca sürmektedir.

b) Eğitim Hakkının Engellenmesi: Ceza adalet sistemine dahil edilen çocukların büyük bir kısmı, eğitim hayatlarına devam edememektedir. Örgün eğitimden koparılan, okulundan uzaklaştırılan çocuklar, eğitim hakkından mahrum kalmaktadır. Bu durum, **Anayasa'nın 42. maddesinin** açık ihlalidir.

c) Mesleki Gelişimin Engellenmesi: Suç kaydı oluşan, damgalanan çocuklar, ileride meslek edinme, iş bulma, kamu görevine girme gibi temel haklardan da mahrum kalmaktadır. Bir çocukluk hatasının bedeli, ömür boyu sürmektedir.

ç) Adli Süreç Giderleri: Avukatlık ücretleri, bilirkişi ücretleri, yol masrafları gibi adli süreç giderleri, ailelerin üzerinde ağır bir mali yük oluşturmaktadır.

d) Ailenin Maddi Kayıpları: Çocuğun yargı sürecine dahil olması, ailenin çalışma hayatını, gelirini, sosyal güvencesini doğrudan etkilemektedir. Aileler, çocuklarını adliyelere taşımak, cezaevlerinde ziyaret etmek zorunda kalmakta, bu da iş gücü kaybına ve gelir kaybına yol açmaktadır.

4.2. Manevi Zararlar

Maddi zararların ötesinde, çocukların uğradığı manevi zararlar belki de daha ağır ve kalıcıdır:

a) Damgalanma ve Lekelenme: "Suça sürüklenen çocuk" etiketi, bir çocuğun alınına kazınan bir lekedir. Henüz yargılanmadan, mahkûmiyet kararı verilmeden, çocuk suçlu muamelesine tabi tutulmakta, arkadaş çevresinde, okulunda, mahallesinde "suçlu" olarak anılmaktadır. Çağrıda bu durum, "2019 Belgesi'nde 12-15 yaşındakiler için lekelemekten bahsedilmektedir

b) Psikolojik Travmalar: Ceza adalet sistemine giren bir çocuk, korku, kaygı, güvensizlik, öfke gibi duygularla baş etmek zorunda kalmaktadır. Gözaltı, tutuklama, cezaevi deneyimleri, bir çocuğun ruh sağlığını geri dönüşü olmayan şekilde yaralamaktadır.

c) Aile Bütünlüğünün Zedelenmesi: Çocuğun yargı sürecine girmesi, aile içi ilişkileri derinden sarsmaktadır. Aileler, kendilerini suçlu hissetmekte, çocuklarına karşı suçluluk duygusu geliştirmekte, aile içi çatışmalar artmaktadır. **Anayasa'nın 41. maddesinde** güvence altına alınan ailenin korunması hakkı ihlal edilmektedir.

ç) Gelecek Kaygısı: Damgalanan, suç kaydı oluşan, eğitim hayatı kesintiye uğrayan çocuklar, geleceğe dair umutlarını kaybetmektedir.

d) Toplumsal Dışlanma: "Suçlu" etiketi, çocuğun toplumdan dışlanmasına, arkadaş çevresinden kopmasına, sosyal ilişkilerinin zedelenmesine yol açmaktadır. Bu dışlanma, suçun tekrarı için de zemin hazırlamaktadır.

4.3. Mağduriyetin Niceliksel Boyutu

Çağrı metninde, 2019 Belgesi'nin dipnotunda yer alan bilgi hatırlatılmaktadır:

"2017 yılında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılanan 12-15 yaş aralığındaki suça sürüklenen çocuk sayısı 39.957 olmuştur."

2024 yılı verilerine göre, yalnızca bu yaş grubunda **220.000'den fazla çocuk** "suça sürüklenen çocuk" etiketiyle bu yönetmelik hükmüne dayalı olarak yargılanmıştır. Çağrıda bu sayının, soruşturma evresiyle birlikte düşünüldüğünde **yarım milyonu aştığı**, 2006-2026 arası toplam mağdur çocuk sayısının ise **2 milyonu aştığı** ifade edilmektedir.

Her bir rakam, bir çocuğun çalınan geleceği, karartılan umududur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANAYASAL VE ULUSLARARASI HUKUK İHLALLERİ

5.1. Anayasa İhlalleri (Çağrıda Vurgulananlar)

Çağrı metninde, Anayasa'nın aşağıdaki maddelerinin ihlal edildiği açıkça belirtilmektedir:

Madde İçerik	Çağrıda Yer Alan İhlal Açıklaması
m. 2 Hukuk devleti	Yönetmeliğin kanuna aykırı düzenlenmesi, liyakat sisteminin yok sayılması
m. 10 Eşitlik	12-15 yaş ile 15-18 yaş grupları arasında ayrımcılık
m. 36 Adil yargılanma hakkı	Yetkisiz kişilerce hazırlanan raporlara dayalı yargılama
m. 38 Masumiyet karinesi	"Suça sürüklenen çocuk" etiketi
m. 41 Ailenin korunması, çocuk hakları	Koruyucu tedbirlerin devre dışı bırakılması
m. 42 Eğitim ve öğrenim hakkı	Ceza adalet sistemine giren çocukların eğitim hayatlarının sonlanması
m. 58 Gençliğin korunması	Gençlerin suçluluktan korunması yükümlülüğünün yerine getirilmemesi
m. 90 Uluslararası sözleşmelerin üstünlüğü	ÇHS, Pekin Kuralları, ASS'nin ihlali
m. 124 Yönetmelikler	Kanunda olmayan yükümlülüğün yönetmelikle getirilmesi
m. 137 Kanunsuz emir	Hekimlerin kanuni dayanağı olmayan raporu düzenlemeye zorlanması

5.2. Avrupa Sosyal Şartı İhlalleri (Çağrıda Detaylandırılanlar)

Çağrı metninde, Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Sosyal Şartı'nın (Gözden Geçirilmiş) aşağıdaki maddelerinin ihlal edildiği ayrıntılı olarak ele alınmaktadır:

a) Madde 7 – Çocukların ve Gençlerin Korunması Hakkı

"Taraf Devletler, çocukların ve gençlerin etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı taahhüt ederler."

Yönetmeliğin 20/4. fıkrası, çocukları korumak yerine, onları cezai sürece dahil etmekte, sosyal koruma mekanizmalarını işlevsiz kılmaktadır.

b) Madde 14 – Sosyal Hizmetlerden Yararlanma Hakkı

"Taraf Devletler, sosyal hizmetlerin geliştirilmesini ve bu hizmetlerden yararlanma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler."

Sosyal inceleme raporunun işlevsiz kılınması, çocuğun sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını ortadan kaldırmaktadır. Yetkisiz kişilerce yapılan işlemler, nitelikli sosyal hizmet sunumunu engellemektedir.

c) Madde 16 – Ailenin Sosyal, Hukuki ve Ekonomik Korunması Hakkı

"Taraf Devletler, ailenin tam gelişmesi için gerekli sosyal, hukuki ve ekonomik korumayı sağlamayı taahhüt ederler."

Çocuğun aile ortamından koparılması, aile bütünlüğünün zedelenmesi, ailenin korunmasına yönelik tedbirlerin alınamaması bu maddenin ihlalidir.

ç) Madde 17 – Çocukların ve Gençlerin Sosyal Korunması Hakkı

"Taraf Devletler, çocukların ve gençlerin sosyal, hukuki ve ekonomik korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almayı taahhüt ederler."

Çağrıda bu madde kapsamında, çocukların damgalanması, sosyal teşhisin tıbbi teşhise kurban edilmesi, koruyucu tedbirlerin devre dışı bırakılması, yetkisiz işlemlerle adil yargılanma hakkının ihlali gibi birçok unsurun Şart'ın ihlali olduğu vurgulanmaktadır.

5.3. Pekin Kuralları İhlalleri

Çağrı metninde, Pekin Kuralları'nın (Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar) aşağıdaki maddelerinin ihlal edildiği belirtilmektedir:

- **Kural 2.2:** "Genç" (Juvenile) tanımının Türkçeye yanlış çevrilmesi ve "çocuk" ile "genç" ayrımının yapılmaması.
- **Kural 16:** Sosyal araştırma raporu zorunluluğunun yerine getirilmemesi, tıbbi raporun ikame edilmesi.
- **Kural 22:** Profesyonellik ve eğitim ihtiyacının karşılanmaması, yetkisiz kişilerin görevlendirilmesi.

ALTINCI BÖLÜM

TAZMİNAT HAKKI, KAMU ZARARI VE ZAMANAŞIMI SORUNU

6.1. Tazminat Hakkının Hukuki Dayanakları

Hukuka aykırı düzenleme ve işlemler nedeniyle mağdur olan çocukların maddi ve manevi tazminat isteme hakları, birden fazla hukuki dayanağa sahiptir:

a) Anayasa'nın 125. Maddesi: İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. İdari işlemlerden doğan zararların tazmini esastır.

b) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. Maddesi: İdari işlemler nedeniyle kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından tam yargı davası açılabilir.

c) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. Maddesi: Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

ç) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 41. Maddesi: Adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkı ihlal edilen mağdurların tazminat talep etme hakkı.

6.2. Kusur ve Kamu Zararı

Yönetmeliğin 20/4. fıkrası ile getirilen düzenleme, kanuni dayanaktan yoksun olup, açık bir **hizmet kusuru** teşkil etmektedir. Yetkisiz kişilerce (diplomasız pedagoglar)

tesis edilen işlemler de hizmet kusuru niteliğindedir. Bu kusurlu işlemler nedeniyle oluşan zararların tazmini, **kamu zararı** olarak vergi mükelleflerini ilgilendirmektedir.

Çağrıda bu durum, "Bu tazminat yükümlülüğü, idareyi ve dolayısıyla kamuoyunu, vergi mükelleflerini ilgilendiren bir mali külfet oluşturmaktadır" ifadesiyle vurgulanmaktadır.

6.3. Zamanaşımı Sorunu ve Sürekli İhlal

Yönetmeliğin 20/4. fıkrası **halen yürürlüktedir**. Her gün yeni çocuklar hakkında kanunsuz hekim raporu istenmekte, yetkisiz pedagoglarca işlem yapılmaktadır. Bu nedenle ihlal, 2006'dan bugüne kesintisiz devam eden "**sürekli**" bir ihlaldir. Sürekli ihlallerde zaman aşımı, ihlalin sona erdiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Yönetmelik değiştirilmediği, yetkisiz personel uygulamasına son verilmediği sürece ihlal bitmiş sayılmaz.

Çağrıda, "Zamanaşımı, bu tür yapısal ve sürekli bir ihlalde mağdurların hak aramasını engelleyici bir unsur olarak ileri sürülemez" denilerek, uluslararası hukukta (AİHM, BM Çocuk Hakları Komitesi, Avrupa Sosyal Haklar Komitesi) bu tür sürekli ihlallerde zaman aşımının katı şekilde uygulanmadığı belirtilmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

TBMM SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR ARAŞTIRMA KOMİSYONU VE BEKLENENLER

7.1. Komisyonun Tarihi Önemi

TBMM bünyesinde kurulan "**Suçta Sürüklenen Çocuklar Araştırma Komisyonu**", çağrı metninde "bu sorunların tüm boyutlarıyla ele alınması ve kalıcı çözüm üretilmesi açısından önemli bir fırsat sunmaktadır" şeklinde değerlendirilmektedir. Komisyonun çalışmalarında, yönetmeliğin 20/3 ve 20/4. fıkraları, yetkisiz pedagogların işlemleri, "suça sürüklenen çocuk" gibi damgalayıcı tanım gibi temel sorunların tespit edilmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin önünün açılması beklenmektedir.

7.2. Beklenen Kamu Özrü

Çağrı metninde, **mağdur çocuklara yönelik bir kamu özrü ilan edilmesi** talebi açıkça yer almaktadır. Özür, yalnızca bir nezaket ifadesi değil, aynı zamanda:

- Sorumluluğun kabulüdür.
- Benzer hukuksuzlukların tekrarlanmayacağına taahhüdüdür.
- Mağdur çocukların ve ailelerinin yaşadığı acının paylaşılmasıdır.
- Devletin çocuk haklarına verdiği önemin somut bir göstergesidir.

7.3. Acil Yasal Düzenlemeler

Çağrı metninde, komisyon çalışmalarının aşağıdaki somut çıktıları üretmesi gerektiği vurgulanmaktadır:

a) Yönetmeliğin 20/3 ve 20/4. Fıkralarının Derhal Değiştirilmesi

- Kanunda olmayan hekim raporu zorunluluğu kaldırılmalı,
- Sosyal inceleme yapan kişiye "bilirkişi" sıfatı verilmesinden vazgeçilmeli,
- 12-15 yaş grubu için zorunluluk yerine, tüm çocuklar için sosyal inceleme raporu zorunlu hale getirilmelidir.

b) Çocuk Koruma Kanunu'nda Köklü Değişiklik

- "Suça sürüklenen çocuk" gibi damgalayıcı tanım yerine, "suç iddiası altındaki çocuk" gibi masumiyet karinesine uygun bir tanım getirilmelidir. Yaş gruplarına göre "şüpheli çocuk /genç" ve "davalı çocuk/genç" olarak ayrı ayrı sistemde yer alabilir.
- "Sosyal çalışma görevlisi" tanımı, yalnızca sosyal hizmet alanında lisans eğitimi almış kişileri kapsayacak şekilde daraltılmalıdır. Sosyal inceleme raporun yanı sıra rol ve görevlerin açık ve net olması sağlanmalıdır.
- ÇKK'nun 35. maddesindeki "gerektiğinde" ibaresi kaldırılarak, sosyal inceleme raporu **zorunlu** hale getirilmelidir. Çocuklar için cezaların arttırılması yerine ÇKK' da ki 44. madde kapsamında ceza indirimsiz bir şekilde arttırılmalıdır.

c) 63 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Değişiklik

- "Adli destek görevlisi" tanımından "pedagog" ibaresi çıkarılmalı,
- Sosyal inceleme raporu düzenleme yetkisi, yalnızca sosyal hizmet alanında lisans eğitimi almış **sosyal çalışmacılara /sosyal hizmet uzmanlarına** verilmelidir.
- Pedagoji lisans programı olmadığından, "pedagog" unvanıyla görev yapan kişilerin bu tür yetkilerle donatılmasına derhal son verilmelidir.

ç) Mağduriyetlerin Giderilmesi

- 2006-2026 yılları arasında bu hukuksuz düzenlemeler ve yetkisiz işlemler nedeniyle mağdur olan çocukların **dosyalarının yeniden incelenmesi**,
- Haklarının iadesi için bir **yapılandırma ve af mekanizması** oluşturulması,

- **Tazminat başvuruları için idari ve yargısal yolların açık tutulması ve kolaylaştırılması.**

SONUÇ: ADALET, ÇOCUKLAR İÇİNDİR

27 Mart 2026 tarihli "Çağrı ve Çılgılık" metni, Türkiye'de çocuk adalet sisteminin içine düştüğü vahim durumu, 20 yıllık hukuksuzluğu, yönetmelikle kanuna aykırı düzenlemeleri, sosyal hizmetlerin dışlanması, yetkisiz pedagogların işlemlerini ve yüzbinlerce çocuğun maddi-manevi mağduriyetini belgeleriyle ortaya koymuştur.

Bu çağrı, bir son değil, bir başlangıçtır. TBMM Suça Sürüklenen Çocuklar Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarının, bu çağrının ruhunu kavrayarak, **kamu özü, tazminat yollarının açılması ve acil yasal düzenlemeler** ile sonuçlanması beklenmektedir.

2006 yılından bu yana "kanunda unutulmuş" hekim raporu zorunluluğu nedeniyle yüzbinlerce 12-15 yaş grubundaki çocuk, sosyal inceleme raporu işlevsiz kılınarak, koruyucu ve destekleyici tedbirler değerlendirilmeden, yetişkinler gibi ağır cezalara maruz bırakılmıştır. Aynı süreçte, lisans eğitimi bulunmayan pedagoglar tarafından yetkisiz işlemler tesis edilmiştir.

Bu durum; Anayasa'nın 2, 10, 36, 38, 41, 42, 58, 90, 124 ve 137. maddeleri ile Avrupa Sosyal Şartı'nın 7, 14, 16 ve 17. maddeleri başta olmak üzere uluslararası sözleşmelerin açık ihlalidir.

Hukuka aykırı düzenleme ve işlemler nedeniyle mağdur olan çocukların maddi ve manevi tazminat isteme hakları doğmuştur. Bu tazminat yükümlülüğü, idareyi ve dolayısıyla vergi mükelleflerini ilgilendiren bir kamu zararı niteliğindedir. İhlalin sürekli olması nedeniyle, zamanaşımı mağdurların hak aramasını engelleyici bir unsur olarak ileri sürülemez.

ÇAĞRI

Adalet Bakanlığı'na:

1. Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 20/3 ve 20/4. fıkralarının derhal değiştirilmesi,
2. 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ndeki "adli destek görevlisi" tanımının, yalnızca sosyal hizmet alanında lisans eğitimi almış kişileri kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi,

3. 2006-2026 yılları arasında mağdur olan çocukların dosyalarının yeniden incelenmesi ve tazminat yollarının açılması.

TBMM Suça Sürüklenen Çocuklar Araştırma Komisyonu'na:

1. Bu mağduriyetin tüm boyutlarıyla ortaya konulması,
2. Mağdur çocuklara yönelik kamu özrü ilan edilmesi,
3. Çocuk Koruma Kanunu'nda köklü değişiklik öngören yasa teklifinin hazırlanması.

Kamuoyuna:

1. Bu çağrıya destek verilmesi,
2. Mağdur çocukların sesi olunması,
3. 20 yıllık bu hukuksuzluğun sona erdirilmesi için baskı oluşturulması.

Her çocuk, cezaevinde değil, ailesinin yanında, okulunda, sokakta, umutla büyüme hakkına sahiptir. 2006 yılından bu yana bu hakkı çalınan yüzbinlerce çocuğun acısını, geleceğini karartan bu hukuksuzluğu sona erdirmek, hepimizin insanlık görevidir.

Adalet, çocuklar içindir. Çocuklar olmadan adalet olmaz. 28.03.2026

SHU Nihat Tarımeri

Çocuk Koruma Türkiye

Referans: Bu makale, 27 Mart 2026 tarihinde Çocuk Koruma Türkiye web sitesinde yayımlanan "**ÇAĞRI VE ÇIĞLIK YARGI REFORM STRATEJİSİ BELGELERİNDE Kİ SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR İÇİN BAZI ÖNEMLİ AÇIKLAMALAR SOSYAL HİZMETLERİN DIŞLANMASI İLE ADALETSİZLİĞİN ÖNLENMESİ AMACIYLA ADALET İÇİN İLGİLİLERE AÇIK ÇAĞRI**" başlıklı metin temel alınarak, konunun maddi ve manevi tazminat boyutuyla detaylandırılması suretiyle hazırlanmıştır. Metnin tamamına <https://www.cocukkorumaturkiye.com> adresinden erişilebilir. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yargi-reform-stratejisi-belgelerinde-ki-suca-suruklenen-cocuklar-icin-bazi-itiraflar-sosyal-hizmetlerin-dislanmasi-ile-adaletsizligin-onlenmesi-amaciyla-adalet-icin-ilogililere-acik-cagri/> ()

Ekler:

1. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun ilgili maddeleri (m.3,m.4,m.5,m.6, m.35,m.44)

2. Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 20/3 ve 20/4. fıkraları
3. Anayasa'nın ilgili maddeleri (m.2, m.10, m.36, m.38, m.41, m.42, m.58, m.90, m.124, m.137)
4. Avrupa Sosyal Şartı'nın 7, 14, 16, 17. maddeleri
5. Pekin Kuralları'nın 16 ve 22. maddeleri
6. 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ilgili maddeleri
7. 2024 yılı çocuk adalet istatistikleri (12-15 yaş grubu)
8. YÖK'ün pedagoji lisans programının kaldırıldığına ilişkin kararı (1982)
9. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/11334-2/> Erişim.28.03.2026
10. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/wp-content/uploads/2026/03/TBMM-icin-Manifesto.pdf> Erişim 28.03.2026
11. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/adalet-sisteminde-ki-pedagog-sorunu-ile-cocuklari-korumadik-kandirdik/> Erişim 28.03.2026